

Wie vertaalt, loopt onvermijdelijk tegen de grenzen van de taal aan. In deze rubriek presenteert een vertaler zijn of haar weerbaarstigste vertaalprobleem – en de uiteindelijke oplossing.

Annelies Jorna

Wat is het grootste vertaalprobleem dat u bent tegengekomen?

Ik ben de vaste vertaler van David Almond, een auteur die erg eigenzinnig met de taal omspringt – zoals in zijn prachtige dystopische roman *Het ware verhaal van het monster Billy Dean* (2012), die helemaal fonetisch geschreven is. De vertaling was één grote puzzel, die talloze versies vergde om tot gelijkwaardig Nederlands te komen: te veelomvattend om er hier dieper op in te gaan.

Ook zijn magisch-realistische jeugdboek *De jongen die met piranha's zwom* (2015) was een waar vertaalfestijn, vooral door de vele woordspelingen en -grapjes die speels aaneen worden geregen. Het boek speelt zich af in een havenstadje vol werklozen, waar een 'enspicteur' rondrijdt, met zijn 'Daft boys', de knokploeg van de dienst DAFT: "Department for the Abolishun of Fishy Things" ('afschaffing van alles waar een lugje aan zit'). De enspicteur bedient zich het hele boek door van lachwekkende wartaal. Zo verhaspelt hij in een van zijn tirades de uitdrukking *rhyme nor reason* ('rijm noch rede(n)', oftewel 'onzin') tot "rhyme nor raisin" ('rijm noch rozijn'). Wat moest ik verzinnen voor die woordspeling? En als tweede puzzel: wat was een bruikbaar Nederlands equivalent voor het acroniem DAFT, waarin ook het stompzinnige schrikbewind (het Engelse *daft* betekent 'dom', 'gek', 'absurd' en alles daartussenin) van de dienst doorklonk?

Hoe hebt u het opgelost?

Van DAFT en *Daft boys* maakte ik ROT ('Rottigheid Opsporing Team') en *Rotjongens* (in hun Rotbusje). En de verspreking van de enspicteur moest in vertaling een associatie met voedsel behouden, vanwege de thema's 'armoede' en 'aan de kost zien te komen' die in het boek een rol spelen. Uiteindelijk verzoon ik daarom "(...) d'r klopt letterlijk en frituurlijk niks van!"

Annelies Jorna (1951) begon als vertaler met boeken van o.a. Bob Dylan, W.S. Burroughs en Alan Sillitoe, en specialiseerde zich in jeugdliteratuur. Voor haar vertalingen van werk van David Almond ontving ze drie keer IBBY Honours; ander werk werd bekroond met Zilveren Griffels, Vlag & Wimpels, een Zilveren Zoen en de Dioraphte Literatuur Prijs, en in 2005 ontving ze de Martinus Nijhoff Prijs voor haar hele oeuvre.

Foto: Malcolm Timperley